

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 LUKU

Yleisiä säännöksiä

[1 §](#)

Tavoitteet

Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta.

[2 §](#)

Päihde

Päihteellä tarkoitetaan tässä laissa alkoholijuomaa sekä muuta päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta.

[3 §](#)

Päihdehuollon järjestäminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Päihdehuollon palvelujen ja toimenpiteiden järjestäminen ja kehittäminen kuuluu sosiaalihuollon osalta sosiaalilautakunnalle ja terveydenhuollon osalta terveyslautakunnalle.

4 § ([29.12.2009/1721](#))

Suhde muihin lakeihin

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia ([733/1992](#)) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ([1704/2009](#)), jollei lailla toisin säädetä.

[5 §](#)

Elinolosuhteisiin ja elämäntapoihin vaikuttaminen

Sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten on ehkäistävä alkoholin ja muiden päihteiden ongelmakäyttöä yleisesti lisäävien olosuhteiden ja elämäntapojen syntymistä.

Sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan on seurattava päihteiden ongelmakäyttöä kunnassa ja välitettävä tietoa ongelmakäytön syntyyn, ehkäisyyn ja hoidettavuuteen liittyvistä tekijöistä sekä

annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.

6 §

Palvelujen kehittäminen

Päihdehuollon palveluja on järjestettävä yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kehittämällä sekä antamalla erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettuja palveluja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisiä palveluja tulee kehittää siten, että niiden piirissä pystytään riittävästi hoitamaan päihteiden ongelmakäyttäjiä sekä tarvittaessa ohjaamaan avun ja tuen tarpeessa oleva henkilö erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettujen palvelujen piiriin.

Palvelut tulee järjestää ensisijaisesti avohuollon toimenpitein siten, että ne ovat helposti tavoitettavia, joustavia ja monipuolisia.

7 §

Huollon tarve

Päihdehuollon palveluja tulee antaa henkilölle, jolla on päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia, sekä hänen perheelleen ja muille läheisilleen. Palveluja on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella.

8 §

Keskeiset periaatteet

Päihdehuollon palvelut on järjestettävä siten, että niiden piiriin voidaan hakeutua oma-aloitteisesti ja niin, että asiakkaan itsenäistä suoriutumista tuetaan. Hoidon on perustuttava luottamuksellisuuteen. Toiminnassa on otettava ensisijaisesti huomioon päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä etu.

Palveluja annettaessa on päihteiden ongelmakäyttäjää tarvittaessa autettava ratkaisemaan myös toimeentuloon, asumiseen ja työhön liittyviä ongelmiaan.

3 momentti on kumottu L:lla [22.9.2000/814](#).

9 §

Yhteistoiminta

Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittiustoimen, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön.

2 LUKU

Hoito henkilön tahdosta riippumatta

[10 §](#)

Hoitoon määrämisen edellytykset

Hoitoon tahdostaan riippumatta voidaan määrätä henkilö, jonka hoidon ja huollon järjestämisessä vapaaehtoisuuteen perustuvat palvelut eivät ole mahdollisia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja joka

1) ilman päihteiden käytön keskeyttämistä ja asianmukaista hoitoa on hänellä olevan tai hänelle päihteiden käytöstä välittömästi aiheutumassa olevan sairauden tai vamman johdosta välittömässä hengenvaarassa tai saamassa vakavan, kiireellistä hoitoa vaativan terveydellisen vaurion (*terveysvaara*); tai

2) päihteiden käytön vuoksi väkivaltaisella tavalla vakavasti vaarantaa perheensä jäsenen tai muun henkilön terveyttä, turvallisuutta tai henkistä kehitystä (*väkivaltaisuus*).

Mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty, ei sovelleta alle 18-vuotiaaseen henkilöön, ellei siihen ole erityistä syytä.

[11 §](#)

Hoito terveysvaaran perusteella

Terveyskeskuksen vastaava lääkäri tai sairaalan asianomainen ylilääkäri voi toisen lääkärin antaman lääkärinlausunnon nojalla määrätä henkilön tahdostaan riippumatta hoitoon terveysvaaran perusteella enintään viideksi vuorokaudeksi.

Lääkärinlausunnon on oikeutettu antamaan terveyskeskuksen tai mielenterveystoimiston lääkäri tahi muu lääkäri.

Johtosäännöllä voidaan määrätä, että päätöksen hoitoon määräämisestä terveyskeskuksen vastaavan lääkärin tai sairaalan asianomaisen ylilääkärin sijasta voi tehdä muu lääkäri.

[12 § \(22.9.2000/814\)](#)

Lyhytaikainen hoito väkivaltaisuuden perusteella ja päätöksen alistaminen

Sosiaalihuoltolain ([710/1982](#)) [10 §:n](#) 2 momentissa tarkoitettulla viranhaltijalla, jonka mainitun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin on tehtävään määrännyt, on oikeus toimielimen vahvistamien perusteiden ja yleisten ohjeiden mukaisesti määrätä henkilö tahdostaan riippumatta hoitoon väkivaltaisuuden perusteella päihteiden käytön katkaisemiseksi enintään viideksi vuorokaudeksi ja päättää siihen liittyvistä muista toimenpiteistä sekä käyttää näissä tapauksissa toimielimen puhevaltaa itse tai asiamiehen välityksellä.

Päätös, jolla henkilö on määrätty hoitoon tahdostaan riippumatta, on alistettava heti hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

[13 § \(22.12.2009/1542\)](#)

Hoito väkivaltaisuuden perusteella

Hallinto-oikeus voi sosiaalilautakunnan esityksestä päättää henkilön määräämisestä hoitoon tahdostaan riippumatta väkivaltaisuuden perusteella enintään 30 vuorokaudeksi, milloin 12 §:ssä tarkoitettu hoitoaika on osoittautunut riittämättömäksi.

[14 §](#)

Asianosaisen kuuleminen ja hoidon tarpeen selvittäminen

Ennen tässä luvussa tarkoitettujen päätösten tekemistä asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi siten kuin hallintolain ([434/2003](#)) 34 §:ssä on säädetty. ([30.12.2003/1362](#))

Ennen väkivaltaisuuden perusteella tapahtuvan päätöksen tekemistä on hankittava tarvittava selvitys päätöksenteon perusteena olevista seikoista sekä mahdollisuuksien mukaan selvitykset henkilön elinolosuhteista ja aikaisemmista toimenpiteistä hänen kuntouttamisekseen. Ennen 13 §:ssä tarkoitettuun hoitoon määräämistä on lisäksi hankittava lääkärinlausunto henkilön terveydentilasta.

[15 §](#)

Päätöksen täytäntöönpano

Tässä luvussa tarkoitettua hoitoa koskeva päätös on pantava täytäntöön heti alistuksesta tai muutoksenhausta huolimatta.

Jollei 11 tai 12 §:ssä tarkoitettua enintään viiden vuorokauden hoitoa koskevaa päätöstä ole voitu panna täytäntöön vuorokauden kuluessa ja 13 §:ssä tarkoitettua enintään 30 vuorokauden hoitoa koskevaa päätöstä viiden vuorokauden kuluessa päätöksen tekemisestä, päätös raukeaa.

[16 §](#)

Hoidon järjestäminen

Asiakkaalle on järjestettävä mahdollisuus osallistua hoidon suunnitteluun, toimenpiteiden valintaan ja hoitoyhteisön toimintaan.

Kun asiakas on tässä luvussa tarkoitettussa hoidossa, on otettava huomioon myös hänen huollossaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve.

Sosiaalilautakunnan on annettava 8 §:ssä tarkoitettua sekä muuta tarvittavaa tukea myös tässä luvussa tarkoitettujen hoidon jälkeen.

[17 §](#)

Hoidon lopettaminen

Henkilön tahdosta riippumatta toteutettava hoito on lopetettava heti, kun 10–13 §:n mukaisia hoidon edellytyksiä ei enää ole.

Sosiaalihuollon toimintayksikössä päättää tässä luvussa tarkoitettujen hoidon lopettamisesta toimintayksikön johtaja hoitoryhmää kuultuaan. Jos hoitoryhmää ei voida kutsua koolle riittävän ajoissa, tulee toimintayksikön johtajan päättää hoidon lopettamisesta ilman hoitoryhmän kuulemista.

Hoidon lopettamisesta terveydenhuollon toimintayksikössä päätetään siten kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

18 § ([22.12.2009/1542](#))

Toimintayksiköiden hyväksyminen

Aluehallintovirasto hyväksyy ne toimintayksiköt, joissa hoito voidaan antaa.

3 LUKU

Muutoksenhaku

[19 §](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta tässä laissa tarkoitettuihin päätöksiin on voimassa, mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa on säädetty, jollei jäljempänä toisin säädetä.

20 § ([22.12.2009/1542](#))

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä 11 tai 12 §:n mukaisesti hoitoon tahdostaan riippumatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista.

Päätökseen, joka on 12 §:n 3 momentin nojalla alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi, ei saa hakea muutosta valittamalla.

21 § ([22.12.2009/1542](#))

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden valitus- tai alustusasiassa antamaan päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä hoitoon tahdostaan riippumatta, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa ([586/1996](#)) säädetään.

Valituskirja liitteineen voidaan antaa myös hallinto-oikeuteen korkeimmalle hallinto-oikeudelle toimitettavaksi.

[22 §](#)

Täytäntöönpanon keskeyttäminen

Kun alistus on tehty tai muutosta haettu, alistus- tai muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

[23 §](#)

Käsittelyn kiireellisyys

Tässä laissa tarkoitetut henkilön tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa koskevat alistus- tai muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä.

4 LUKU

Erinäisiä säännöksiä

[24 §](#)

Hoitoryhmä

Edellä 2 luvussa tarkoitettua hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä on hoitoryhmä hoidon suunnittelua ja toteuttamista varten. Hoitoryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään asetuksella.

[25 §](#)

Asiakasryhmä

Edellä 2 luvussa tarkoitettua hoitoa antavassa toimintayksikössä voi olla asiakasryhmä. Asiakasryhmän tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään asetuksella.

[26 §](#)

Eristäminen

Tahdostaan riippumatta hoitoon määrätty henkilö voidaan eristää toimintayksikössä, jos hän on vaaraksi itselleen taikka muille tai jos eristäminen on henkilön hoidon kannalta muutoin erityisen perusteltua. Eristäminen ei saa ilman uutta päätöstä jatkua yhtämittaisesti yli 24 tuntia ja sen tulee tapahtua toimintayksikön henkilöstön jatkuvan huolenpidon alaisena. Eristämistä ei saa ilman asetuksessa mainittuja erityisiä syitä välittömästi jatkaa. Tällöinkään eristämisaika ei saa ylittää 48 tuntia.

Sosiaalihuollon toimintayksikössä eristämisestä päättää toimintayksikön johtaja. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimintayksikössä eristämisestä päätetään siten kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

[27 §](#)

Pakotteet ja rajoitukset

Jos 2 luvussa tarkoitettussa hoidossa olevalla on päihteitä tai niiden käyttöön liittyviä välineitä taikka turvallisuutta vaarantavia aineita tai esineitä, ne on otettava toimintayksikön haltuun.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että henkilöllä on hallussaan 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, voidaan hänelle tehdä henkilöntarkastus. Jos on perusteltua syytä epäillä henkilölle osoitetun postin tai muun lähetyksen sisältävän sanottuja aineita tai esineitä taikka muita turvallisuutta vaarantavia seikkoja, voidaan postin tai lähetyksen sisältö kirjeitä lukematta henkilön läsnä ollessa tarkastaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää sosiaalihuollon toimintayksikössä sen johtaja. Terveysihuollon toimintayksikössä toimenpiteistä päätetään siten kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

28 § ([12.4.2002/280](#))

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vahvistetaan tässä laissa tarkoitettuja päätöksiä annettaessa käytettävien lomakkeiden kaavat. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää niistä edellytyksistä, joilla hoitoa pidetään rikoslain ([39/1889](#)) 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettuna sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymänä hoitona. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi antaa säännöksiä huumeriippuvaisten lääkkeellisen hoidon järjestämisestä ja toteuttamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ohjeita päihdehuollon järjestämisestä ja toteuttamisesta.

5 LUKU

Voimaantulosäännökset

29 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Tällä lailla kumotaan päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta 10 päivänä helmikuuta 1961 annettu laki ([96/61](#)) sekä 17 päivänä tammikuuta 1936 annettu irtolaislaki ([57/36](#)), niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tällä lailla kumotaan lääninoikeuslain ([1021/74](#)) 14 §:n 2 momentti.

Milloin muussa laissa on säädetty noudatettavaksi 2 momentin mukaan kumottavien lakien säännöksiä, noudatetaan, mitä tässä laissa on säädetty.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

30 §

Siirtymäsäännöksiä

Edellä 29 §:n 2 momentissa mainittujen lakien nojalla määrätty valvonta lakkaa tämän lain voimaan tullessa.

Edellä 29 §:n 2 momentissa mainittuihin lakeihin perustuva vastoin henkilön tahtoa tapahtuva huolto ja laitoshoido päättyvät viimeistään 30 vuorokauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat 29 §:n 2 momentissa mainittujen lakien mukaiset huoltolaan ja laitoshoitoon määräämistä koskevat asiat raukeavat.

HE 246/84, talvk.miet 12/85, svk.miet 159/85

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

17.1.1991/97:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

HE 233/90, sosvk.miet. 44/90, svk.miet. 227/90

3.8.1992/740:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 216/91, HaVM 7/92

22.9.2000/814:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

[HE 137/1999](#), StVM 18/2000, EV 100/2000

12.4.2002/280:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2002.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

[HE 236/2001](#), StVM 5/2002, EV 15/2002

30.12.2003/1362:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

[HE 129/2003](#), StVM 27/2003, EV 106/2003

22.12.2009/1542:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

[HE 161/2009](#), HaVM 18/2009, EV 205/2009

29.12.2009/1721:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.